

Ленін едзе не на легендарным бранявіку, а на трактары „Беларус“, бо на беларускіх пляцах па-ранейшаму стаяць сотні *ленінаў*, часам недагледжаных, з птушынымі выпаражненнямі на лысінах — птушкі не аштрафуеш і ня кінеш у вязьніцу, як гэта сталася нядаўна з Аляксеем Шыдлоўскім, што зь сябрамі ўпрыгожыў адпаведнымі надпісамі помнік *Леніну ў Стоўпцах*.

Што будзе з галоўным беларускім *леніным* на сталічным пляцы Незалежнасьці пасля краху лукашэнкаўскага рэжыму? Хтосьці прапануе адвезьці помнік у адмысловую рэзервацыю, хтосьці — беражна надзець на яго клетку і ў такім выглядзе захаваць як перасьцярогу нашчадкам.

І ўсё ж гэты *ленін* варты лепшае долі — на ім зьбярогся ад бальшавіцкага перасьледу беларускі правапіс. Падыдзіце да помніка бліжэй і прачытайце: „Наперад, пад сьцягам *ленінізму!*“ Мяккі знак перажыў усе рэпрэсіі на *ленінскім* манумэнце пад крысом *ленінскага* паліто.

Ліхтар

Сяржук Сокалаў-Воюш

„*Ліхтарні* блеск адкрыў на ліпе россып росаў“ ...

Вось так на пачатку стагодзьдзя з-пад пяра Максіма Багдановіча *ліхтарнямі* і асфальтам, партавымі агнямі Лібавы і рамьнікамі ўрываўся ў беларускую паззію тэма места. *Ліхтарні*, *ліхтаркі* ці *ліхтары* сталіся проціпастаўленьнем лучыне, лямпе і нават чаканьню, што загляне сонца і ў наша аконца.

Слова *ліхтар* прыйшло да нас зь нямецкай мовы, дзе яно азначала прыладу, на якую ставяць сьвечку — сьвечнік, альбо, як цяпер кажуць: падсьвечнік.

У 70-х гадох у Наваполацку група студэнтаў мясцовага інстытуту выдавала непадцэнзурны рукапісны часопіс „*Блакітны ліхтар*“. За гэта выдаўцы досыць хутка пазнаёміліся з КГБ. Напрыканцы стагодзьдзя *ліхтары* сталіся ўлюбёным аб'ектам местачковых хуліганаў, якія не прапуськалі зручнага моманту запусьціць у *ліхтар* каменем. Згаданае „загляне сонца і ў наша аконца“ змянілася цьвёрдым: „Цемната — друг маладзёжы“. Адзіным сьвятлом у гэтай цемры сталіся „*ліхтары*“ ў выглядзе сінякоў пад вачыма падлеткаў. Атрыманьня ў бойках, яны частку зьяўляліся адзнакамі асабістага гонару. Гэта быў пачатак дэградацыі маладых беларусаў, якім усё — ад уласнага жыцьця да жыцьця Айчыны — было „да *ліхтара*“.

Майстроўня

Сяржук Сокалаў-Воюш

Майстроўня, зафіксаваная ці ня ўсімі слоўнікамі пачатку стагодзьдзя, на канец савецкай эпохі была цалкам выціснутая майстэрняй. Да пачатку 80-ых гадоў ейнае йснаваньне трымалася хіба толькі на эміграцыйных выданьнях. Новае жыцьцё слову даў паўлегальны студэнцкі рух адраджэньня Беларуска-Драматычную *Майстроўню*, якая ладзіла фальклёрныя сьвяты, вяла асьветніцкую працу.

Гонар адраджэньня слова *майстроўня* належыць тагачаснай студэнтцы

філфаку БДУ Ірыне Крук, якая знайшла гэтае слова ў „*Беларускай Драматычнай Майстроўні*“ — аматарскай тэатральнай студыі, што існавала ў Вільні ад 1922 да 1925 году, папулярывавала нацыянальную тэатральную культуру ды спыніла сваё існаваньне ў выніку рэпрэсіяў з боку польскіх уладаў, а таксама праз матэрыяльныя цяжкасьці. Сярод кіраўнікоў віленскай *майстроўні* — імёны Арсена Канчэўскага і Леапольда Родзевіча.

Майстроўня 80-ых таксама зазнала на сабе перасьлед, цяпер ужо савецкіх уладаў, якія нават у самім слове *майстроўня* бачылі прыкметы надобранадзейнасьці. У адрозьненьне ад „добронадзейнай“ майстэрні, *майстроўня*, дзякуючы нязвыкламу суфіксу -оў-, рабілася падазронай — больш беларускай.

Макарона

Сяргей Харэўскі

Беларусы ведалі локшыну, але гэта была рэдкая страва, найперш з прычыны браку пшанічнае мукі. *Макарона* — ня локшына, ейны выраб патрабуе найлепшае мукі, тлустага малака, адмысловых апаратаў. Гэткія магчымасьці зьявіліся ў Беларусі толькі ў 60-я гады, калі запрацавалі *макаронныя фабрыкі* ў Віцебску, Барысаве і Слуцку.

Акурат у гэты час за Беларусыяй была замацаваная роля бульбянога поля СССР. Грэчка і гарох спачатку пачалі прападаць з палеткаў, пасьля з прылаўкаў. Іх замяніла *макарона*, паводле калярынасьці роўная мясу. Неад’емнай часткаю мэню стала „*макарона па-флёцку*“ — сумесь *макароны* з тушаніаю. Гэтую гіпэркалярынную страву спажывалі цяпер ня толькі маракі з субмарынаў Запаляр’я, але й беларускія дзеці і іх бацькі. Чым бяднейшыя былі людзі, тым больш налягалі яны на гэты танны і калярыны прадукт. Беларускі пралетарыят заўважна патлусьцеў.

Сёньня беларусы забываюцца пра *макарону*. Айчынная — дрэннай якасьці, імпартная — дарагая. „*Макарона па-флёцку*“ цяпер згадваецца ў мінулым часе. На радасьць дыетолягам.

Макулятура

Сяргей Дубавец

Макулятура — гэта скарыстаная і прызначаная для перапрацоўкі папяровая прадукцыя. Старыя газеты, непатрэбныя кнігі, ведамасьці, сшыткі, абгорткі зьбіраюць у стосы, перавязваюць вяроўкай і здаюць — *на макулятуру*. Кабета-прыёмшчыца ставіць вашыя пакункі на вагу і, падлічывшы на костках, расплочваецца грашыма або нейкімі гаспадарчымі рэчамі, напрыклад, туалетнай паперай.

Кожны, каму даводзілася быць у савецкіх піяэрах і школьніках, ведае, што такое *збор макулятуры* — сапраўднае сацыялістычнае спаборніцтва паміж клясамі за тое, хто здасьць болей, калі дзеля перамогі ў пакункі старых часопісаў вязаліся нават лепшыя тамы з бацькоўскай бібліятэкі. Самыя важкія былі, натуральна, энцыклапэдычныя тамы. І ўсё дзеля чаго? Для хуткапыннае славы — нейкай ганаровай граматы, якую са зьменаю пакаленьняў чакаў той самы *макулятурны лёс*.